

จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล: ความท้าทายและแนวทาง ในการสร้างสังคมดิจิทัลที่ยั่งยืน

Digital Ethics: Challenges and Pathways to a Sustainable Digital Society

ดร.เพด็จ จงสกุลศิริ

Dr.Padet Jongsakulsiri

ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Department of Educational Administration, Faculty of Education,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email: padet.jong@mcu.ac.th

ตอบรับบทความ (Received) : 2 เมษายน 2568

เริ่มแก้ไขบทความ (Revised) : 9 เมษายน 2568

รับบทความตีพิมพ์ (Accepted) : 12 เมษายน 2568

เผยแพร่ออนไลน์ (Available Online) : 30 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจความสำคัญของจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในยุคปัจจุบัน โดยเน้นที่ความท้าทายที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว และผลกระทบต่อสังคม บุคคล และองค์กรต่าง ๆ บทความนี้จะนำเสนอแนวทางในการสร้างความตระหนักรู้และส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักจริยธรรม เพื่อสร้างสังคมดิจิทัลที่ยั่งยืนและเป็นธรรม เริ่มต้นด้วยการให้คำจำกัดความของจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และอธิบายถึงความสำคัญของจริยธรรมในการสร้างความไว้วางใจ ความเป็นส่วนตัว และความปลอดภัยในโลกดิจิทัล จากนั้นจะกล่าวถึงความท้าทายทางจริยธรรมที่สำคัญ ๆ ที่เกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ปัญหาการละเมิดความเป็นส่วนตัว การเผยแพร่ข้อมูลเท็จ การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ การใช้ปัญญาประดิษฐ์ในทางที่ผิด และความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล ในส่วนสุดท้ายจะนำเสนอแนวทางในการสร้างสังคมดิจิทัลที่ยั่งยืน โดยเน้นที่การสร้างความตระหนักรู้ การพัฒนากฎหมายและข้อบังคับ การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ และการพัฒนาเทคโนโลยีที่คำนึงถึงจริยธรรม บทความนี้จะสรุปด้วยการเน้นย้ำถึงความสำคัญของการดำเนินการร่วมกันเพื่อรับมือกับความท้าทายทางจริยธรรมในยุคดิจิทัล และสร้างสังคมดิจิทัลที่เป็นธรรมและยั่งยืนสำหรับทุกคน

คำสำคัญ: จริยธรรม เทคโนโลยีดิจิทัล ความท้าทาย ยั่งยืน

Abstract

This academic article aims to explore the importance of ethics in the use of digital technology in the present era. It focuses on the challenges arising from rapid technological development and its impact on society, individuals, and various organizations. This article will present guidelines for raising awareness and promoting ethical practice in order to create a sustainable and just digital society. It begins by defining ethics in the use of digital technology and explaining the importance of ethics in building trust, privacy, and security in the digital world. It then explores major ethical challenges arising from the use of digital technology, such as privacy violations, the spread of misinformation, cyberbullying, the misuse of artificial intelligence, and digital inequality. In the final section, it presents guidelines for creating a sustainable digital society, focusing on raising awareness, developing laws and regulations, promoting collaboration between different sectors, and developing technology with ethical considerations. The article concludes by emphasizing the importance of collective action to address ethical challenges in the digital age and create a fair and sustainable digital society for everyone.

Keyword: Ethics, Technology Digital, Challenges, Sustainable

1. บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 เทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามาเปลี่ยนแปลงชีวิตประจำวันของมนุษย์อย่างลึกซึ้งในทุกมิติ ตั้งแต่การสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์ที่เชื่อมโยงผู้คนทั่วโลกในเวลาเพียงเสี้ยววินาที (Floridi, 1999) ไปจนถึง ระบบการศึกษาและสุขภาพที่พึ่งพาเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการข้อมูลและให้บริการที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (Spinello, 2000) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้นำมาสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดปัญหา จริยธรรมหลายด้านที่ไม่สามารถมองข้ามได้ เช่น การละเมิดความเป็นส่วนตัวที่เพิ่มมากขึ้น การเผยแพร่ข่าวปลอมที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อและการตัดสินใจของประชาชน และปัญหาอคติจากระบบปัญญาประดิษฐ์ที่ อาจส่งเสริมความไม่เป็นธรรมในสังคม (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2562)

นอกจากนี้ การพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) บิ๊กดาต้า (Big Data) และอินเทอร์เน็ตก็ได้สร้างโอกาสใหม่ ๆ สำหรับนวัตกรรมและการเติบโต ไม่ว่าจะเป็นการใช้ AI ในการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อช่วยตัดสินใจในธุรกิจ หรือการเชื่อมโยงอุปกรณ์ต่าง ๆ ผ่านอินเทอร์เน็ตที่ช่วยเพิ่มความสะดวกสบายในชีวิตประจำวัน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะปฏิวัติอุตสาหกรรมหลายประเภท เช่น การผลิต การขนส่ง และการบริการ ทำให้เราเห็นว่าคุณภาพชีวิตของเราได้รับการยกระดับผ่านเทคโนโลยีที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนสังคมในยุคปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญ

อย่างไรก็ตาม การที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทในชีวิตของเราอย่างแพร่หลายก็ทำให้เกิดความท้าทายทางจริยธรรมมากมาย ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นสะท้อนให้เห็นถึงความซับซ้อนและความเสี่ยงที่เกิดจากการใช้งานเทคโนโลยีที่อาจส่งผลกระทบต่อบุคคลและสังคมในภาพรวม หนึ่งในปัญหาที่สำคัญคือการละเมิดความเป็นส่วนตัว ซึ่งเป็นผลมาจากการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลอย่างกว้างขวางโดยบริษัทและองค์กรต่าง ๆ ข้อมูลเหล่านี้ถูกรวบรวม วิเคราะห์ และใช้ในทางที่อาจไม่ถูกต้อง ทำให้บุคคลรู้สึกว่าตนเองถูกจับตามองอย่างใกล้ชิดและสูญเสียอิสรภาพในชีวิตประจำวัน การใช้ข้อมูลในทางที่ผิดยังสามารถนำไปสู่ปัญหาที่ร้ายแรง เช่น การถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (cyberbullying) ที่ทำให้เกิดผลกระทบด้านจิตใจต่อผู้ถูกระทำหรือ

การเผยแพร่ข้อมูลเท็จ (fake news) ที่ส่งผลต่อความเชื่อและความเข้าใจของสังคมในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งอาจทำให้เกิดความแตกแยกและความไม่ไว้วางใจในข้อมูลที่ส่งต่อกัน นอกจากนี้ อคติจากอัลกอริทึม (algorithmic bias) เป็นอีกหนึ่งประเด็นที่ต้องให้ความสนใจ เนื่องจากอัลกอริทึมที่ใช้ในการตัดสินใจในระบบต่าง ๆ อาจมีความลำเอียงซึ่งมีผลกระทบต่อกลุ่มคนบางกลุ่ม ส่งผลให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการเข้าถึงโอกาสต่าง ๆ ในชีวิต

แม้ว่าจะมีงานศึกษาหลายชิ้นที่กล่าวถึงประเด็นด้านจริยธรรมดิจิทัลในมิติต่าง ๆ แต่ช่องว่างความรู้ที่ยัง ขาดการศึกษาเชิงลึกก็คือ แนวทางเชิงบูรณาการในการแก้ปัญหาจริยธรรมในสังคมดิจิทัลที่ครอบคลุมทั้ง ภาครัฐ เอกชน และประชาสังคมอย่างเป็นระบบ บทความนี้จะมุ่งศึกษาความท้าทายสำคัญ ๆ ของจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล พร้อมทั้งนำเสนอแนวทางในการสร้างความตระหนักรู้และส่งเสริมการปฏิบัติตามหลัก จริยธรรม เพื่อพัฒนาสังคมดิจิทัลที่เป็นธรรม ยั่งยืน และปลอดภัยสำหรับทุกคน โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญคือ (1) ศึกษาความสำคัญและบทบาทของจริยธรรมดิจิทัล (2) วิเคราะห์ปัญหาทางจริยธรรมที่เกิดจากการใช้งาน เทคโนโลยีดิจิทัล และ (3) เสนอแนวทางเชิงปฏิบัติที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในเชิงนโยบายและองค์กรต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. ความหมาย องค์ประกอบและความสำคัญของจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

ดิจิทัล หรือ Digital มาจากคำว่า “digit” แปลว่า ตัวเลข (0–9) ส่วนคำว่า “digital” หมายถึงการแสดงด้วยรูปแบบของตัวเลข การส่งสาร (message) ด้วยสัญญาณดิจิทัลนั้น เป็นการรับ-ส่ง ข้อมูลโดยใช้ตัวเลข ด้วยการนำสารมาเข้ารหัสสัญญาณดิจิทัล (digital – generated code) โดยสารทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่เป็ นเสียง ภาพ ทั้งภาพนิ่งภาพเคลื่อนไหว ตัวอักษร งานกราฟฟิก สามารถนำมาเข้ารหัสได้ทั้งสิ้น¹

1. สุนน อยู่สิน และคณะ, เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อมวลชน, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2554), 84.

คำว่า “จริยธรรม” มาจากภาษากรีก “ethos” ซึ่งหมายถึงลักษณะนิสัยที่ดี จริยธรรมเป็นหลักปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจระหว่างความดีและความชั่ว เป็นแนวทางที่ชี้แนะให้มนุษย์เลือกกระทำสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสม จริยธรรมช่วยให้เราพิจารณาและตัดสินใจในการกระทำที่ส่งผลต่อผู้อื่นและสังคม การมีจริยธรรมช่วยให้เราเป็นคนที่มีคุณธรรมและมีความรับผิดชอบ จริยธรรมเป็นแนวทางที่สำคัญในการดำเนินชีวิต ช่วยให้เรตัดสินใจเลือกกระทำสิ่งที่ถูกต้องและสร้างสังคมที่ดีขึ้น แม้ว่าจริยธรรมจะแตกต่างจากกฎหมาย แต่ทั้งสองสิ่งนี้มีบทบาทสำคัญในการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์และสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม²

จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Ethics) หมายถึง หลักการและแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อบุคคล สังคม และสิ่งแวดล้อม

จริยธรรมดิจิทัลครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ เช่น ความเป็นส่วนตัว (Privacy) ในการเคารพสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคล ไม่ละเมิดหรือเปิดเผยข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต ความปลอดภัย (Security) ในการปกป้องข้อมูลและระบบจากการถูกโจมตี การใช้งานในทางที่ผิด และการละเมิดอื่น ๆ ความโปร่งใส (Transparency) มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานของเทคโนโลยี การเก็บรวบรวมข้อมูล และการนำข้อมูลไปใช้ ความรับผิดชอบ (Accountability) ต่อผลกระทบของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งในแง่บวกและแง่ลบ ความเป็นธรรม (Fairness) ในการใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ หรือสร้างความเหลื่อมล้ำ ความถูกต้อง (Accuracy) ในการนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริง ไม่บิดเบือนหรือสร้างความเข้าใจผิด และการเคารพสิทธิ (Respect) และศักดิ์ศรีของผู้อื่น ไม่ใช้เทคโนโลยีในการละเมิดสิทธิหรือสร้างความเดือดร้อน

จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในยุคที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของเรา การปฏิบัติตามหลักจริยธรรมดิจิทัลจะช่วยสร้างความไว้วางใจ ความปลอดภัย และความยั่งยืนในสังคมดิจิทัล

2. ดร.ณิ หิรัญรักษ์ และคณะ, *จริยธรรมสื่อ*, (กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศการพิมพ์, 2558), 16.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.)³ ได้ให้คำจำกัดความของ จริยธรรมดิจิทัลว่าเป็น “กฎเกณฑ์หรือข้อตกลงที่ประชาชน หรือผู้ใช้งานคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีนำมาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน”

Richard Spinello (2000) นักปรัชญาและนักจริยธรรมด้านเทคโนโลยี⁴ ได้ให้คำจำกัดความของจริยธรรมดิจิทัลว่าเป็น “การศึกษาเกี่ยวกับปัญหาทางศีลธรรมที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ”

Luciano Floridi (1999) นักปรัชญาและนักวิชาการด้านข้อมูล⁵ ได้เสนอแนวคิด “Infosphere Ethics” ซึ่งเป็นกรอบจริยธรรมสำหรับการจัดการข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ

นักวิชาการทั้งในและต่างประเทศมีความเห็นตรงกันว่า จริยธรรมดิจิทัลเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นต้องได้รับการพิจารณาอย่างจริงจัง เพื่อให้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นไปอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน

3. ความสำคัญของจริยธรรมในการสร้างความไว้วางใจ ความเป็นส่วนตัว และความปลอดภัยในโลกดิจิทัล

จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการสร้างความไว้วางใจ ความเป็นส่วนตัว และความปลอดภัยในโลกดิจิทัล ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการพัฒนาสังคมดิจิทัลที่ยั่งยืน ดังนี้

3.1 ความไว้วางใจ (Trust)

ความน่าเชื่อถือของข้อมูลในยุคดิจิทัลที่ข้อมูลมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง ความน่าเชื่อถือของข้อมูลจึงเป็นสิ่งที่ไม่ควรมองข้าม การยึดมั่นในหลักจริยธรรมดิจิทัล โดย

-
3. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.), จริยธรรมสำหรับข้าราชการพลเรือนในยุคดิจิทัล, (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2562).
 4. Richard Spinello, *Cyberethics: Morality and Law in Cyberspace*, (Massachusetts: Jones & Bartlett Learning, 2000), 3–5.
 5. Luciano Floridi, “Information Ethics: On the Theoretical Foundations of Computer Ethics”, *Ethics and Information Technology*, Vol. 1 (March 1999). 33–52.

เฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของความถูกต้องและความโปร่งใส มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความมั่นใจในข้อมูลที่เคยเผยแพร่ในโลกออนไลน์ ความถูกต้องของข้อมูลจึงหมายถึง การที่ข้อมูลนั้นปราศจากข้อผิดพลาด มีความแม่นยำ และสะท้อนความเป็นจริงได้มากที่สุด ข้อมูลที่ถูกต้องช่วยให้ผู้ใช้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมั่นใจ โดยไม่ต้องกังวลเกี่ยวกับความคลาดเคลื่อนที่อาจเกิดขึ้น

และความโปร่งใสของข้อมูล หมายถึง การที่ข้อมูลนั้นสามารถตรวจสอบที่มาที่ไปได้ มีแหล่งอ้างอิงที่ชัดเจน และไม่มีการปกปิดข้อมูลสำคัญ การเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใสช่วยให้ผู้ใช้สามารถประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลได้ด้วยตนเอง และลดโอกาสในการถูกหลอกลวงหรือได้รับข้อมูลที่บิดเบือน เมื่อข้อมูลมีความถูกต้องและโปร่งใส จะนำไปสู่ความไว้วางใจ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ผลิตข้อมูลและผู้ใช้ข้อมูล ผู้ใช้จะรู้สึกมั่นใจในการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ และเกิดความเชื่อมั่นในแพลตฟอร์มหรือแหล่งข้อมูลนั้น ๆ

ความไว้วางใจยังรวมถึงความรับผิดชอบต่อการกระทำ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิสัมพันธ์ในโลกดิจิทัล ในโลกดิจิทัลที่การสื่อสารและการปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง การที่ผู้ใช้เทคโนโลยีมีความรับผิดชอบและแสดงความเคารพต่อผู้อื่น จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นว่าการปฏิสัมพันธ์ในโลกดิจิทัลจะเป็นไปอย่างสร้างสรรค์และไม่เป็นอันตราย ความรับผิดชอบต่อการกระทำ หมายถึง การที่ผู้ใช้ตระหนักถึงผลกระทบของการกระทำของตนเองในโลกดิจิทัล ไม่ว่าจะเป็นการโพสต์ข้อความ การแสดงความเห็น การแชร์ข้อมูล หรือการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ความรับผิดชอบนี้รวมถึง การพิจารณาผลกระทบ ก่อนที่จะกระทำการใด ๆ ในโลกดิจิทัล ผู้ใช้ควรพิจารณาถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อตนเองและผู้อื่น การหลีกเลี่ยงการกระทำที่เป็นอันตราย ซึ่งผู้ใช้ควรหลีกเลี่ยงการกระทำที่อาจก่อให้เกิดความเสียหาย ความเดือดร้อน หรือความไม่สบายใจแก่ผู้อื่น เช่น การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ การเผยแพร่ข้อมูลเท็จ หรือการละเมิดความเป็นส่วนตัว และการยอมรับผลที่ตามมา หากการกระทำของตนเองส่งผลกระทบต่อผู้อื่น ผู้ใช้ควรยอมรับผลที่ตามมาและพร้อมที่จะรับผิดชอบ

ความไว้วางใจยังเป็นการแสดงความเคารพต่อผู้อื่น หมายถึง การปฏิบัติต่อผู้อื่นในโลกดิจิทัลด้วยความสุภาพ ให้เกียรติ และเห็นอกเห็นใจ การแสดงความเคารพนี้รวมถึง การใช้ภาษาที่สุภาพ ผู้ใช้ควรใช้ภาษาที่สุภาพและเหมาะสมในการสื่อสารกับผู้อื่น หลีกเลี่ยงการใช้คำหยาบคาย คำดูถูก หรือคำพูดที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้ง การรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ผู้ใช้ควรเปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเอง และแสดงความเคารพต่อความคิดเห็นเหล่านั้น แม้ว่าจะไม่เห็นด้วยก็ตาม การให้เกียรติความเป็นส่วนตัว ผู้ใช้ควรให้เกียรติความเป็นส่วนตัวของผู้อื่น ไม่ละเมิดข้อมูลส่วนตัว หรือเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต เมื่อผู้ใช้เทคโนโลยีมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองและแสดงความเคารพต่อผู้อื่น จะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมดิจิทัลที่ปลอดภัยและสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในการปฏิสัมพันธ์ในโลกดิจิทัล

3.2 ความเป็นส่วนตัว (Privacy)

การควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเป็นสิทธิในการตัดสินใจเกี่ยวกับข้อมูลของคนในโลกดิจิทัล ในยุคดิจิทัลที่ข้อมูลส่วนบุคคลถูกรวบรวมและใช้งานอย่างแพร่หลาย จริยธรรมดิจิทัลจึงให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้ผู้มีสิทธิในการควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลของตนเอง ซึ่งหมายถึงการที่ผู้ใช้อำนาจในการตัดสินใจว่าจะเปิดเผยข้อมูลใด และกับใคร สิทธิในการควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญหลายประการ ได้แก่

- สิทธิในการเข้าถึง ผู้ใช้มีสิทธิที่จะทราบว่าข้อมูลส่วนบุคคลของตนเองถูกรวบรวมและใช้งานอย่างไร
- สิทธิในการแก้ไข ผู้ใช้มีสิทธิที่จะแก้ไขข้อมูลส่วนบุคคลของตนเองให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน
- สิทธิในการลบ ผู้ใช้มีสิทธิที่จะขอให้ลบข้อมูลส่วนบุคคลของตนเองออกจากระบบ
- สิทธิในการจำกัดการใช้งาน ผู้ใช้มีสิทธิที่จะจำกัดการใช้งานข้อมูลส่วนบุคคลของตนเองในบางกรณี
- สิทธิในการเคลื่อนย้ายข้อมูล ผู้ใช้มีสิทธิที่จะขอรับข้อมูลส่วนบุคคลของตนเองในรูปแบบที่สามารถนำไปใช้งานต่อได้

การตัดสินใจว่าจะเปิดเผยข้อมูลใดและกับใคร เป็นส่วนสำคัญของการควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ใช้ควรพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนที่จะเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของตนเองในโลกดิจิทัล โดยคำนึงถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น เช่น การถูกละเมิดความเป็นส่วนตัว การถูกนำข้อมูลไปใช้ในทางที่ผิด หรือการถูกโจรกรรมข้อมูล การรักษาความเป็นส่วนตัวเป็นผลลัพธ์ที่สำคัญของการควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล เมื่อผู้ใช้สามารถควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลของตนเองได้ ก็จะสามารถรักษาความเป็นส่วนตัวของตนเองได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการปกป้องสิทธิและเสรีภาพของบุคคล

จริยธรรมดิจิทัลจึงส่งเสริมให้ผู้ใช้ตระหนักถึงสิทธิในการควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลของตนเอง และใช้สิทธินั้นอย่างเหมาะสม เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างปลอดภัยและมีความรับผิดชอบ

การป้องกันการละเมิดข้อมูลเป็นเกราะป้องกันความเป็นส่วนตัวในยุคดิจิทัล ในโลกดิจิทัลที่ข้อมูลส่วนบุคคลมีค่าสูง การป้องกันการละเมิดข้อมูลจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง การปฏิบัติตามหลักจริยธรรมดิจิทัลเป็นเสมือนเกราะป้องกันที่ช่วยรักษาความเป็นส่วนตัวและปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลจากการถูกละเมิด

หลักจริยธรรมดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการละเมิดข้อมูล ควรประกอบด้วย

1. การขออนุญาตก่อนเก็บรวบรวมข้อมูล หมายถึง การที่ผู้ให้บริการหรือแพลตฟอร์มต่าง ๆ ต้องขอความยินยอมจากผู้ใช้ก่อนที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล การขออนุญาตควรทำอย่างชัดเจน โปร่งใส และเข้าใจง่าย เพื่อให้ผู้ใช้สามารถตัดสินใจได้อย่างอิสระว่าจะให้ข้อมูลหรือไม่

2. การใช้มาตรการรักษาความปลอดภัยที่เหมาะสม หมายถึง การที่ผู้ให้บริการหรือแพลตฟอร์มต่าง ๆ ต้องใช้เทคโนโลยีและมาตรการรักษาความปลอดภัยที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันข้อมูลส่วนบุคคลจากการถูกเข้าถึงโดยไม่ได้รับอนุญาต มาตรการเหล่านี้อาจรวมถึงการเข้ารหัสข้อมูล การใช้ระบบป้องกันการโจมตีทางไซเบอร์ และการตรวจสอบความปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอ

3. การไม่เปิดเผยข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต หมายถึง การที่ผู้ให้บริการหรือแพลตฟอร์มต่าง ๆ ต้องไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้ให้กับบุคคลที่สาม โดย

ไม่ได้รับอนุญาตจากผู้ใด การเปิดเผยข้อมูลควรทำเฉพาะในกรณีจำเป็น และต้องเป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

ความสำคัญของการป้องกันการละเมิดข้อมูล เพื่อรักษาความเป็นส่วนตัวของตนเอง และปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลจากการถูกนำไปใช้ในทางที่ผิด เมื่อผู้ใช้นั้นใจว่าข้อมูลส่วนบุคคลของตนเองได้รับการปกป้องอย่างดี ก็จะเกิดความไว้วางใจในผู้ให้บริการหรือแพลตฟอร์มนั้น ๆ ช่วยป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการถูกโจรกรรมข้อมูล เช่น การสูญเสียทางการเงิน การถูกแบล็กเมล์ หรือการถูกนำข้อมูลไปใช้ในการกระทำผิดกฎหมาย

ดังนั้น การปฏิบัติตามหลักจริยธรรมดิจิทัลในการป้องกันการละเมิดข้อมูล จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสภาพแวดล้อมดิจิทัลที่ปลอดภัยและน่าเชื่อถือ

3.3 ความปลอดภัย (Security)

จริยธรรมดิจิทัลส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีอย่างมีความรับผิดชอบ เพื่อป้องกันภัยคุกคามต่าง ๆ เช่น การโจมตีทางไซเบอร์ การหลอกลวงออนไลน์ และการเผยแพร่ข้อมูลเท็จ การใช้เทคโนโลยีอย่างมีความรับผิดชอบเพื่อป้องกันภัยคุกคามทางดิจิทัลเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน ต่อไปนี้คือแนวทางปฏิบัติที่สามารถช่วยป้องกันภัยคุกคามทางดิจิทัลได้

1) การสร้างความตระหนักรู้ด้านความปลอดภัย โดยการให้ความรู้แก่ผู้ใช้เกี่ยวกับวิธีการป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ และการส่งเสริมพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัย เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างสังคมดิจิทัลที่ปลอดภัย ทำความเข้าใจเกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ประเภทต่าง ๆ เช่น การโจมตีแบบฟิชชิง มัลแวร์ แรนซัมแวร์ และการหลอกลวงออนไลน์ ติดตามข่าวสารและข้อมูลเกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ล่าสุด เพื่อให้ทราบถึงวิธีการป้องกันตนเอง และแบ่งปันความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับความปลอดภัยทางไซเบอร์กับผู้อื่น เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในวงกว้าง

2) ปฏิบัติตามหลักความปลอดภัยทางไซเบอร์ โดยใช้รหัสผ่านที่รัดกุม สร้างรหัสผ่านที่ซับซ้อนและไม่ซ้ำกันสำหรับบัญชีออนไลน์ต่าง ๆ และเปลี่ยนรหัสผ่านเป็นประจำ เปิดใช้งานการยืนยันตัวตนแบบสองปัจจัย (2FA) เปิดใช้งาน 2FA สำหรับบัญชี

ออนไลน์ที่สำคัญ เพื่อเพิ่มความปลอดภัยยิ่งขึ้น ต้องอัปเดตซอฟต์แวร์ อัปเดตระบบปฏิบัติการ ซอฟต์แวร์ และแอปพลิเคชันให้เป็นเวอร์ชันล่าสุดอยู่เสมอ เพื่อแก้ไขช่องโหว่ด้านความปลอดภัย ควรใช้ซอฟต์แวร์ป้องกันไวรัส ติดตั้งและอัปเดตซอฟต์แวร์ป้องกันไวรัสบนอุปกรณ์ทั้งหมด มีความระมัดระวังในการคลิกลิงก์และดาวน์โหลดไฟล์ หลีกเลี่ยงการคลิกลิงก์หรือดาวน์โหลดไฟล์จากแหล่งที่ไม่รู้จักหรือไม่น่าเชื่อถือ และสำรองข้อมูลสำคัญเป็นประจำ เพื่อป้องกันการสูญเสียข้อมูลในกรณีที่เกิดภัยคุกคามทางไซเบอร์

3) ระมัดระวังในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ ต้องตรวจสอบและปรับการตั้งค่าความเป็นส่วนตัวบนสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อควบคุมข้อมูลที่เปิดเผย ระมัดระวังในการโพสต์ข้อมูล หลีกเลี่ยงการโพสต์ข้อมูลส่วนตัวที่อาจถูกนำไปใช้ในทางที่ผิด และตรวจสอบข้อมูลก่อนแชร์ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนที่จะแชร์ต่อ เพื่อป้องกันการเผยแพร่ข้อมูลเท็จ

4) รายงานภัยคุกคาม รายงานการโจมตีทางไซเบอร์ หากพบเห็นการโจมตีทางไซเบอร์หรือการหลอกลวงออนไลน์ ให้รายงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แจ้งเตือนผู้อื่นเกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่พบ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเป็นเหยื่อ

5) ความร่วมมือในการสร้างความปลอดภัย การทำงานร่วมกันระหว่างรัฐบาล ภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคม ในการพัฒนามาตรฐานความปลอดภัยทางไซเบอร์ และการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างสภาพแวดล้อมดิจิทัลที่ปลอดภัยสำหรับทุกคน

โดยสรุป จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความไว้วางใจ ความเป็นส่วนตัว และความปลอดภัยในโลกดิจิทัล การส่งเสริมและปฏิบัติตามหลักจริยธรรมดิจิทัลจะช่วยให้เราสามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีได้อย่างเต็มที่และสร้างสังคมดิจิทัลที่ยั่งยืนและเป็นประโยชน์ต่อทุกคน

4. ตัวอย่างกรณีศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงผลกระทบของการละเมิดจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

4.1 ในประเทศไทย

กรณีศึกษา 1 การรั่วไหลของข้อมูลส่วนบุคคลในแอปพลิเคชันหมอพร้อม (2564)

การละเมิดจริยธรรม เกิดเหตุการณ์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้แอปพลิเคชันหมอพร้อมรั่วไหล ซึ่งรวมถึงชื่อ นามสกุล เลขบัตรประจำตัวประชาชน วันเดือนปีเกิด ที่อยู่ และข้อมูลการฉีดวัคซีน

ผลกระทบ สร้างความกังวลและความไม่ไว้วางใจในระบบการจัดเก็บข้อมูลของภาครัฐ และก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการถูกนำข้อมูลไปใช้ในทางที่ผิด เช่น การหลอกลวงหรือการโจรกรรมทางการเงิน

กรณีศึกษา 2 การเผยแพร่ข่าวปลอมเกี่ยวกับสถานการณ์โควิด-19 (2563–2565)

การละเมิดจริยธรรม มีการเผยแพร่ข่าวปลอมและข้อมูลที่บิดเบือนเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ สร้างความสับสนและความตื่นตระหนกในสังคม

ผลกระทบ ข้อมูลเท็จทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับโรคและวิธีการป้องกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจด้านสุขภาพและการรับวัคซีน นอกจากนี้ยังสร้างความเสียหายต่อเศรษฐกิจและสังคม

4.2 ในต่างประเทศ

กรณีศึกษา 1 Cambridge Analytica และ Facebook (2018)

การละเมิดจริยธรรม บริษัท Cambridge Analytica เก็บข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้ Facebook จำนวนมากโดยไม่ได้รับอนุญาต และนำข้อมูลไปใช้ในการกำหนดเป้าหมายโฆษณาทางการเมือง

ผลกระทบ สร้างความตระหนักถึงความเสี่ยงของการละเมิดความเป็นส่วนตัวในโลกดิจิทัล และนำไปสู่การตรวจสอบและควบคุมการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของบริษัทเทคโนโลยีอย่างเข้มงวดมากขึ้น

กรณีศึกษา 2 การใช้เทคโนโลยีจดจำใบหน้าในการเฝ้าระวัง (Ongoing)

การละเมิดจริยธรรม การใช้เทคโนโลยีจดจำใบหน้าในการเฝ้าระวังโดยรัฐบาลและองค์กรต่าง ๆ ก่อให้เกิดความกังวลเกี่ยวกับการละเมิดความเป็นส่วนตัว การเลือกปฏิบัติ และการนำไปใช้ในทางที่ผิด

ผลกระทบ การใช้เทคโนโลยีจดจำใบหน้าที่ไม่เหมาะสมอาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชน การจำกัดเสรีภาพในการแสดงออก และการสร้างความแตกแยกในสังคม

กรณีศึกษาเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าการละเมิดจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสามารถส่งผลกระทบร้ายแรงต่อบุคคล สังคม และแม้กระทั่งประเทศชาติ การสร้างความตระหนักรู้และการส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมดิจิทัลจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสังคมดิจิทัลที่ยั่งยืนและเป็นธรรม

5. ความท้าทายทางจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

การละเมิดความเป็นส่วนตัวและการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นหนึ่งในความท้าทายทางจริยธรรมที่สำคัญที่สุดในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในปัจจุบัน ปัญหานี้เกิดขึ้นจากการที่ข้อมูลส่วนบุคคลของเราถูกเก็บรวบรวมและนำไปใช้โดยบริษัท องค์กร หรือแม้กระทั่งบุคคลอื่น โดยที่เราไม่รู้ตัวหรือไม่ได้ให้ความยินยอม

5.1 สาเหตุของปัญหา

1. เกิดจากการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลที่มากเกินไป บริษัทและองค์กรต่าง ๆ เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของคนในปริมาณมากผ่านทางเว็บไซต์ แอปพลิเคชัน และบริการต่าง ๆ โดยอ้างว่าเพื่อปรับปรุงประสบการณ์ของผู้ใช้ แต่ในความเป็นจริง ข้อมูลเหล่านี้อาจถูกนำไปใช้ในทางที่ผู้ใช้บริการไม่ต้องการ

2. เกิดจากการขาดความโปร่งใส บริษัทและองค์กรหลายแห่งไม่ได้เปิดเผยอย่างชัดเจนว่าเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลอย่างไร และนำไปใช้อะไรบ้าง ทำให้ไม่สามารถควบคุมข้อมูลได้อย่างเต็มที่

3. เกิดจากการขายและแบ่งปันข้อมูล บริษัทบางแห่งขายหรือแบ่งปันข้อมูลส่วนบุคคลให้กับบุคคลที่สามโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งอาจนำไปสู่การถูกคุกคาม การเลือกปฏิบัติ หรือการหลอกลวง

4. เกิดจากช่องโหว่ด้านความปลอดภัย ระบบคอมพิวเตอร์และเครือข่ายที่ไม่ปลอดภัยอาจทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลรั่วไหลไปอยู่ในมือของผู้ไม่หวังดี

5.2 ผลกระทบของปัญหา

1. ทำให้สูญเสียความเป็นส่วนตัว เมื่อข้อมูลส่วนบุคคลถูกเปิดเผยโดยไม่ได้ยินยอม ผู้คนอาจรู้สึกว่าคุณละเมิดความเป็นส่วนตัว และไม่สามารถควบคุมชีวิตของตนได้

2. ความเสี่ยงด้านความปลอดภัย ข้อมูลส่วนบุคคลของคุณอาจถูกนำไปใช้ในทางที่ผิด เช่น การโจรกรรมทางการเงิน การหลอกลวง หรือการสร้างความเสี่ยงต่อชื่อเสียง

3. การเลือกปฏิบัติ ข้อมูลส่วนบุคคลอาจถูกนำไปใช้ในการเลือกปฏิบัติ เช่น การปฏิเสธการให้บริการ การกำหนดราคาที่แตกต่างกัน หรือการจำกัดโอกาส

4. ความเสียหายทางจิตใจ การละเมิดความเป็นส่วนตัวอาจทำให้เกิดความเครียด วิตกกังวล หรือแม้กระทั่งภาวะซึมเศร้า

5.3 ตัวอย่างกรณีศึกษา

เมษายน 2561 ข้อมูลลูกค้า True Move H หลุดรั่ว ฐานข้อมูลลูกค้า Truemove H ที่สมัครซื้อซิมพร้อมมือถือผ่าน iTruemart หลุดรั่วจำนวน 64,000 ราย⁶

กันยายน 2563 โรงพยาบาลสระบุรี ถูกแฮกซ์ข้อมูล แยกฐานข้อมูลระบบบริการผู้ป่วย ทำให้ไม่สามารถสืบค้นข้อมูลประวัติเก่าหรือให้บริการออนไลน์ได้⁷

กุมภาพันธ์ 2564 ที่ว่าการอำเภอกลาง ใช้กระดาษรีไซเคิล ด้านหลังเป็นใบสำเนามรณบัตร สาวจดทะเบียนสมรส ได้ใบเสร็จพ่วงมรณบัตร สาเหตุจากการใช้กระดาษรีไซเคิลในการออกใบเสร็จ แต่เคสนี้เจ้าหน้าที่เผลอนำใบสำเนามรณบัตรมาใช้⁸

6. ณัฏฐา จุฬาทก, สรุปลหลัง TrueMove H ชี้แจงกับ กสทช. เรื่องข้อมูลหลุด ความจริงคืออะไร?, ออนไลน์, <https://www.beartai.com/news/it-thai-news/233905>, [18 เมษายน 2565].

7. สนุก, สด.ตั้งโต๊ะแถลง “โรงพยาบาลสระบุรี” ถูกไวรัสแฮกข้อมูล ยันข้อมูลสุขภาพไม่รั่วไหล, ออนไลน์, <https://www.sanook.com/news/8248818/>, [09 กันยายน 2563].

8. ไทยรัฐ, ชี้แจง สาวจดทะเบียนสมรส ได้ใบเสร็จพ่วงมรณบัตร ประหยัด-ใช้กระดาษรีไซเคิล, ออนไลน์, <https://www.thairath.co.th/news/local/south/2543643>, [03 พฤศจิกายน 2565].

1 ก.พ. 2565 TCAS ข้อมูลส่วนตัวนักเรียนปี 64 รั่วไหล จากเว็บไซต์ mytcas.com จำนวนกว่า 23,000 รายการ มีตั้งแต่ ชื่อ-นามสกุล, เลขประจำตัวประชาชน โปรแกรมที่สมัครและรอบที่สมัครด้วย⁹

9Near ประกาศขายข้อมูลส่วนตัวคนไทย 55 ล้านคน พร้อมขายเป็นสกุลเงินบิทคอยน์ ข้อมูลหลุดมีแทบจะครบตั้งแต่ชื่อ, ที่อยู่, เลขประจำตัวประชาชน สาเหตุรั่วไหลมาจากหน่วยงานรัฐในไทย¹⁰

5.4 แนวทางแก้ไขปัญหา

1. รัฐบาลควรออกกฎหมายและข้อบังคับที่เข้มงวดเพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ละเมิดกฎหมาย

2. การสร้างความตระหนักรู้ ประชาชนควรได้รับการศึกษาเกี่ยวกับความสำคัญของการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล และวิธีการป้องกันตนเองจากการละเมิดความเป็นส่วนตัว

3. การพัฒนาเทคโนโลยี นักพัฒนาเทคโนโลยีควรคำนึงถึงความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยในการออกแบบผลิตภัณฑ์และบริการ

4. การกำกับดูแลตนเอง บริษัทและองค์กรต่าง ๆ ควรกำหนดนโยบายและมาตรการในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และปฏิบัติตามหลักจริยธรรมในการใช้ข้อมูล

5. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายและมาตรฐานเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

การแก้ไขปัญหากละเมิดความเป็นส่วนตัวและการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทุกภาคส่วนในสังคม เราทุกคนต้องร่วมมือกันเพื่อสร้างโลกดิจิทัลที่ปลอดภัยและเป็นส่วนตัวสำหรับทุกคน

9. กรุงเทพธุรกิจ, “TCAS” รุน ข้อมูลส่วนตัวนักเรียนปี 64 รั่วไหล 23,000 ราย ทปอ. ยืนยันเป็นความจริง, ออนไลน์, <https://www.bangkokbiznews.com/news/986232>, [3 กุมภาพันธ์ 2565].

10. Nation Thailand, 9Near hacker ‘identified’ after threatening to leak data of 55 million Thais, Online, <https://www.nationthailand.com/thailand/general/40026317>, [4 April 2023].

6. การเผยแพร่ข้อมูลเท็จและข่าวปลอม (Fake News)

การเผยแพร่ข้อมูลเท็จและข่าวปลอม หรือที่เรียกว่า “Fake News” เป็นปัญหาสำคัญที่ท้าทายจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ข่าวปลอมหมายถึงข้อมูลที่ไม่เป็นความจริง ถูกบิดเบือน หรือสร้างขึ้นมาเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่าง เช่น เพื่อสร้างความเข้าใจผิด สร้างความแตกแยก หรือเพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองหรือเศรษฐกิจ

สาเหตุของปัญหา เกิดจากการเข้าถึงข้อมูลที่ง่าย เทคโนโลยีดิจิทัลทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงและเผยแพร่ข้อมูลได้อย่างง่ายดาย ทำให้ข่าวปลอมแพร่กระจายได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง เกิดจากการขาดความรู้เท่าทันสื่อ ผู้คนจำนวนมากยังขาดความรู้และทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูล ทำให้ตกเป็นเหยื่อของข่าวปลอมได้ง่ายและอาจเกิดจากแรงจูงใจทางการเมืองและเศรษฐกิจ โดยกลุ่มบุคคลหรือองค์กรบางกลุ่มอาจสร้างและเผยแพร่ข่าวปลอมเพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองหรือเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเกิดจากอัลกอริทึมของสื่อสังคมออนไลน์โดยอัลกอริทึมของแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียอาจส่งเสริมการแสดงผลของข่าวปลอมที่ได้รับความนิยมหรือตรงกับความสนใจของผู้ใช้

ผลกระทบของปัญหาทำให้เกิดความสับสนและความไม่ไว้วางใจ ข่าวปลอมสร้างความสับสนและทำให้ผู้คนไม่สามารถแยกแยะข้อเท็จจริงได้ ส่งผลต่อความไม่ไว้วางใจในสื่อและสถาบันต่าง ๆ ยังทำให้เกิดความแตกแยกในสังคม โดยข่าวปลอมที่สร้างความเกลียดชังหรือความแตกแยกสามารถนำไปสู่ความขัดแย้งและความรุนแรงในสังคม

ผลกระทบต่อการตัดสินใจ ซึ่งข่าวปลอมอาจทำให้ผู้คนตัดสินใจผิดพลาด ทั้งในเรื่องส่วนตัวและเรื่องสาธารณะ สร้างความเสียหายต่อชื่อเสียง ของบุคคล องค์กร หรือแม้แต่ประเทศชาติ

ตัวอย่างกรณีศึกษา

ข่าวปลอมเกี่ยวกับวัคซีนโควิด-19 มีการเผยแพร่ข่าวปลอมจำนวนมากเกี่ยวกับวัคซีนโควิด-19 เช่น ข่าวลือว่าวัคซีนทำให้เกิดผลข้างเคียงรุนแรงหรือเป็นอันตรายถึงชีวิต ซึ่งส่งผลให้ประชาชนลังเลที่จะรับวัคซีน

ข่าวปลอมเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ในช่วงการเลือกตั้ง มักมีการเผยแพร่ข่าวปลอมเพื่อโจมตีฝ่ายตรงข้ามหรือสนับสนุนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งอาจส่งผลต่อผลการเลือกตั้ง

ข่าวปลอมเกี่ยวกับภัยพิบัติ ในช่วงเกิดภัยพิบัติ มักมีการเผยแพร่ข่าวปลอมเกี่ยวกับสถานการณ์ความเสียหายหรือการช่วยเหลือ ซึ่งอาจทำให้เกิดความตื่นตระหนก และขัดขวางการทำงานของเจ้าหน้าที่

แนวทางแก้ไขปัญหาคือต้องการส่งเสริมความรู้เท่าทันสื่อ สนับสนุนให้ประชาชนมีความรู้และทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูล คติวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ และแยกแยะข่าวจริงจากข่าวปลอม มีการกำกับดูแลแพลตฟอร์มออนไลน์ รัฐบาลและแพลตฟอร์มออนไลน์ควรทำงานร่วมกันเพื่อกำกับดูแลเนื้อหาบนแพลตฟอร์ม และลดการแพร่กระจายของข่าวปลอม มีการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งควรมีกฎหมายที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการจัดการกับผู้สร้างและเผยแพร่ข่าวปลอม การแก้ไขปัญหข่าวปลอมเป็นความท้าทายที่ซับซ้อน แต่ด้วยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เราสามารถสร้างสังคมดิจิทัลที่ข้อมูลถูกต้องและน่าเชื่อถือได้

7. การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (Cyberbullying) และการสร้างความเกลียดชังออนไลน์

การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (Cyberbullying) และการสร้างความเกลียดชังออนไลน์ (Online Hate Speech) เป็นปัญหาสำคัญที่ทำลายจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้ผู้คนแสดงความคิดเห็นและโต้ตอบกันได้อย่างอิสระ แต่ก็ยังเป็นช่องทางที่สามารถใช้ในการทำร้ายผู้อื่นได้เช่นกัน

ความหมายการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์คือ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ หรือโซเชียลมีเดีย เพื่อรังแก คุกคาม หรือสร้างความอับอายให้ผู้อื่น รูปแบบการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์มีหลายรูปแบบ เช่น การส่งข้อความข่มขู่ การเผยแพร่ข่าวลือ การโพสต์ภาพหรือวิดีโอที่น่าอับอาย การสร้างบัญชีปลอมเพื่อโจมตีผู้อื่น และการกีดกันทางสังคมออนไลน์ ผลกระทบการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์สามารถส่งผลกระทบร้ายแรงต่อเหยื่อ ทั้งทางด้านจิตใจ อารมณ์ และสังคม เหยื่ออาจรู้สึกโดดเดี่ยว หดหู่ ซึมเศร้า หรือแม้กระทั่งคิดฆ่าตัวตาย

ความหมายการสร้างความเกลียดชังออนไลน์คือ การใช้ถ้อยคำหรือสัญลักษณ์ที่แสดงความเกลียดชัง ดูถูก หรือเหยียดหยามผู้อื่นบนพื้นที่ออนไลน์ โดยมุ่งเป้าไปที่เชื้อชาติ ศาสนา เพศ รสนิยมทางเพศ หรือความพิการ รูปแบบการสร้างความเกลียดชังออนไลน์สามารถแสดงออกได้หลายรูปแบบ เช่น การโพสต์ข้อความหรือรูปภาพที่แสดงความเกลียดชัง การสร้างกลุ่มหรือเพจที่ส่งเสริมความเกลียดชัง และการใช้ถ้อยคำที่สร้างความเกลียดชังในการสนทนาออนไลน์ ผลกระทบการสร้างความเกลียดชังออนไลน์สามารถสร้างความรู้สึกลดคุณค่าและความหวาดกลัวให้กับกลุ่มเป้าหมาย นำไปสู่การเลือกปฏิบัติ ความรุนแรง และความแตกแยกในสังคม

สาเหตุของปัญหาเกิดจากความไม่เปิดเผยตัวตน การใช้อินเทอร์เน็ตโดยไม่เปิดเผยตัวตนทำให้ผู้คนรู้สึกว่าสามารถแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้โดยไม่ต้องรับผิดชอบ เกิดจากการขาดความตระหนักรู้ ผู้คนจำนวนมากยังไม่ตระหนักถึงผลกระทบร้ายแรงของการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์และการสร้างความเกลียดชังออนไลน์ และการขาดการบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์และการสร้างความเกลียดชังออนไลน์ยังไม่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพเพียงพอ

แนวทางแก้ไขปัญหานี้ ต้องมีการส่งเสริมการศึกษา สร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์และการสร้างความเกลียดชังออนไลน์ และสอนให้ผู้คนรู้จักใช้เทคโนโลยีอย่างมีความรับผิดชอบ มีการบังคับใช้กฎหมาย ออกกฎหมายและข้อบังคับที่เข้มงวดในการจัดการกับการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์และการสร้างความเกลียดชังออนไลน์ มีการกำกับดูแลแพลตฟอร์มออนไลน์ โดยแพลตฟอร์มออนไลน์ควรมีมาตรการในการตรวจสอบและลบเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม และให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด ต้องมีการสร้างวัฒนธรรมออนไลน์ที่ดี ส่งเสริมวัฒนธรรมออนไลน์ที่เคารพความแตกต่างและไม่ยอมรับการกลั่นแกล้งหรือการสร้างความเกลียดชัง

การแก้ไขปัญหการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์และการสร้างความเกลียดชังออนไลน์เป็นความท้าทายที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม เราทุกคนมีส่วนร่วมในการสร้างสภาพแวดล้อมออนไลน์ที่ปลอดภัยและเป็นมิตรสำหรับทุกคน

8. การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในทางที่ผิดจริยธรรม

ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เป็นเทคโนโลยีที่มีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงโลกในทางที่ดีขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็มีความเสี่ยงที่จะถูกนำไปใช้ในทางที่ผิดจริยธรรม ซึ่งอาจส่งผลกระทบร้ายแรงต่อบุคคลและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการเลือกปฏิบัติและการละเมิดสิทธิมนุษยชน

8.1 การเลือกปฏิบัติ (Discrimination)

ระบบ AI มักเรียนรู้จากข้อมูลที่มีอยู่ ซึ่งอาจมีอคติแฝงอยู่ เช่น อคติทางเชื้อชาติ เพศ หรืออายุ เมื่อระบบ AI ถูกนำไปใช้ในการตัดสินใจ เช่น การคัดเลือกพนักงาน การให้สินเชื่อ หรือการบังคับใช้กฎหมาย อคติเหล่านี้อาจนำไปสู่การเลือกปฏิบัติโดยไม่ตั้งใจ ระบบ AI บางระบบมีความซับซ้อนและยากต่อการทำความเข้าใจ ทำให้ยากต่อการตรวจสอบว่าระบบมีการเลือกปฏิบัติหรือไม่ การใช้ AI ในการเฝ้าระวัง เช่น การจดจำใบหน้า อาจนำไปสู่การเลือกปฏิบัติและการละเมิดความเป็นส่วนตัว

8.2 การละเมิดสิทธิมนุษยชน (Human Rights Violations):

ระบบ AI สามารถเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลจำนวนมาก ซึ่งอาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัว หากข้อมูลเหล่านี้ถูกนำไปใช้ในทางที่ผิด ระบบ AI ที่ใช้ในการตรวจสอบเนื้อหาออนไลน์อาจจำกัดเสรีภาพในการแสดงออก หากระบบมีการเซ็นเซอร์เนื้อหาที่ไม่เป็นอันตรายหรือมีความคิดเห็นที่แตกต่าง การพัฒนาอาวุธอัตโนมัติที่ใช้ AI อาจนำไปสู่การละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ และเพิ่มความเสี่ยงของการเกิดความขัดแย้ง

9. บทสรุป

บทความชี้ให้เห็นถึงความท้าทายทางจริยธรรมหลายประการที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ได้แก่ การละเมิดความเป็นส่วนตัว, การเผยแพร่ข้อมูลเท็จ, การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์, การใช้ปัญญาประดิษฐ์ในทางที่ผิด และความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล ส่วนแนวทางในการสร้างสังคมดิจิทัลที่ยั่งยืน ได้เน้นที่การสร้างความรู้, การพัฒนากฎหมายและข้อบังคับ, การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ

และการพัฒนาเทคโนโลยีที่คำนึงถึงจริยธรรม เน้นย้ำถึงความสำคัญของจริยธรรมดิจิทัลในยุคที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของเรา โดยได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญต่าง ๆ ดังนี้

1. ความน่าเชื่อถือของข้อมูล การยึดมั่นในหลักจริยธรรมดิจิทัล เช่น ความถูกต้องและความโปร่งใส จะช่วยสร้างความมั่นใจว่าข้อมูลที่เผยแพร่ในโลกดิจิทัลมีความน่าเชื่อถือและเป็นกลาง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของความไว้วางใจ
2. ความรับผิดชอบต่อการกระทำ เมื่อผู้ใช้เทคโนโลยีมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน และแสดงความเคารพต่อผู้อื่น ก็จะสร้างความเชื่อมั่นว่าการปฏิสัมพันธ์ในโลกดิจิทัลจะเป็นไปอย่างสร้างสรรค์และไม่เป็นอันตราย
3. การควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล จริยธรรมดิจิทัลส่งเสริมให้ผู้มีสิทธิในการควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลของตนเอง ตัดสินใจว่าจะเปิดเผยข้อมูลใดและกับใคร ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการรักษาความเป็นส่วนตัว
4. การป้องกันการละเมิดข้อมูล การปฏิบัติตามหลักจริยธรรม เช่น การขออนุญาตก่อนเก็บรวบรวมข้อมูล การใช้มาตรการรักษาความปลอดภัยที่เหมาะสม และการไม่เปิดเผยข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต ช่วยป้องกันการละเมิดความเป็นส่วนตัว
5. การป้องกันภัยคุกคาม จริยธรรมดิจิทัลส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีอย่างมีความรับผิดชอบ เพื่อป้องกันภัยคุกคามต่าง ๆ เช่น การโจมตีทางไซเบอร์ การหลอกลวงออนไลน์ และการเผยแพร่ข้อมูลเท็จ

บทความนี้ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของจริยธรรมดิจิทัลในยุคที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวัน โดยกล่าวถึงประเด็นสำคัญต่าง ๆ เช่น ความน่าเชื่อถือของข้อมูล ความรับผิดชอบต่อการกระทำ การควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล การป้องกันการละเมิดข้อมูล และการป้องกันภัยคุกคาม โดยสรุปแล้ว การมีจริยธรรมดิจิทัลเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสภาพแวดล้อมดิจิทัลที่ปลอดภัยและน่าเชื่อถือ และเพื่อให้ผู้ใช้ทุกคนสามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีได้อย่างเต็มที่ โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบต่อสังคมและผู้อื่น

รายการอ้างอิง

- กรุงเทพธุรกิจ. “TCAS” วุ่น ข้อมูลส่วนตัวนักเรียนปี 64 รั่วไหล 23,000 ราย ทปอ. ยันเป็นความจริง. ออนไลน์. <https://www.bangkokbiznews.com/news/986232>. [3 กุมภาพันธ์ 2022].
- ดร.ณิ หิรัญรักษ์ และคณะ. จริยธรรมสื่อ. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์. 2558.
- ไทยรัฐ. ชี้แจง สาวจดทะเบียนสมรส ได้ใบเสร็จพ่วงมรณบัตร ประหยัด ใช้กระดาษรียูส. ออนไลน์. <https://www.thairath.co.th/news/local/south/2543643>. [03 พฤศจิกายน 2565].
- ณัชนันท์ จุโณทก. สรุปลหลัง TrueMove H ชี้แจงกับ กสทช. เรื่องข้อมูลหลุด ความจริงคืออะไร?. ออนไลน์. <https://www.beartai.com/news/it-thai-news/233905>. [18 เมษายน 2018].
- สนก. สธ.ตั้งโต๊ะแถลง “โรงพยาบาลสระบุรี” ถูกไวรัสแฮกข้อมูล ยันข้อมูลสุขภาพไม่รั่วไหล. ออนไลน์. <https://www.sanook.com/news/8248818/>. [09 กันยายน 2563].
- สุนน อยู่สิน และคณะ. เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อมวลชน. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2554.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.). จริยธรรมสำหรับข้าราชการพลเรือนในยุคดิจิทัล. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2562.
- Luciano Floridi. “Information Ethics: On the Theoretical Foundations of Computer Ethics”, *Ethics and Information Technology*, Vol. 1 (March 1999). 33–52.
- Richard Spinello. *Cyberethics: Morality and Law in Cyberspace*. Massachusetts: Jones & Bartlett Learning, 2000.
- The Nation. 9Near hacker ‘identified’ after threatening to leak data of 55 million Thais. Online. <https://www.nationthailand.com/thailand/general/40026317>. [April 04, 2023].